

www.astrosparario.gr

ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑ

«ΑΣΤΡΟ» ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΑ

Το παρόπλιτο Αστρος και τα αρχοντικά του Πάρνωνα. Οι απειρετές μήνες που σε παρασύρουν σε ένα διδύκιο γραυδούμενο. Τα χωριά-φρούρια, τα οροπέδια, τα φορέα μάγη. Ενώ που δεν θερινεύεις.

Που τα άνακάλυψες. Εναυ ύμνο για πάση. Ένα ταξίδι - εμπειρία.

ΚΕΦΙΝΟΣ ΗΛΕΚΤΡΑ ΦΑΤΟΥΡΟΥ

Φωτογραφία ΣΦΑΙΛΠΟΣ ΚΑΤΣΗΓΙΑΝΗΣ

EΙΝΑΙ Η ΔΙΑΣΗΜΟΤΗΤΑ του παράλιου Αστρους που παραπλανεί. Η σύνδεση του με τη λέξη «Κυνουρία», τη σύζευξη των δυο τους με τη θάλασσα. Σε κάνει να νιώθεις ότι το βορειοανατολικό άκρο της Αρκαδίας βουτεί ολόκληρο στον Αργολικό, είναι «έμερο» και δια τα συντροφεύσουν βα έχουν να κάνουν με καλοκαρπήνες, πλεύσουσες εικόνες.

Είναι ωραία όταν αυτοδιαβεθεπο. Οταν περιμένεις κάτι και βρίσκεσαι κάτι άλλο, πιο σπάνιο. Στην πρώτη πετούτη στοκεύεις σε έναν από τους μεγαλύτερους σε έκταση άμμους της Ελλάδας. Αι' των Αργολικού σκαραλώνει ως τις κυριψές του Πάρνωνα - του μεγαλύτερου σε έκταση ορεινού όγκου της Πελοποννήσου. Το μήνυμα, απλό. Ευθύ και άμειος: «ετοιμάσου για καλύμμειρα» διαλώνει.

Πέρσι χρόνο ακορτάσουν να αφερώσεις - τον διπλωματίδις. Πίσω φαντάζουσον να κάνεις - εισαρμάτως; επί α. Περιέργως, το παραθαλάσσιο κομμάτι της διαδρομής είναι το μικρότερο. Αυτό που θα σου πάρει τον λιγότερο χρόνο, αυτό που χάρι στις απόδημες ομορφιές του... βουνού-αφρόβεβτακος το χορτάδος, θα βάλεις σε δεύτερη μοίρα. Παίρνεις την απόφαση χωρίς δεύτερη σκέψη. Προς θέση, δική πους είναι διαπιπλωματική. Απλώς, το ορεινό ανέγλυφο είναι το αναπάντεχο, το ιδιόπερο, το από φίθωτο του μοναδικού. Από τη λαμπτερή ακτογραμμή χαράδριας πορεία στα βιανά, βιβλίζεσαι σε αικενιώδης προσήνον, αναστόληπτες, λές για πρώτη φορά, παραδοσιακός, μοναδικής αρχατεκτανικής οικισμούς που κατολεγόμαν ήνα σεβαστό του τζάμια, οφέζουν αμέριπτες διαδρομές με φόντο τα 1.926 μ. της ολόλευκης Μεγάλης Τούρκας.

Αργολικός και Μαλεβάς - το «επόπτη» δύοντα του Πάρνωνα. Αμιλούδις με βλέμμα στο Μιτσούρι και το Ναύ-

πλιο, καβορισμένες απ' το χρυσό τη νίκτη φρέγκικο κάτπρι της «αστεροειδούς» χερσονήσου. Υροβιότοποι με θέα στο Νησί του παράλιου Αστρους και μια ενδοχώρα πολυστήραντ, πνιγμένη στα νερά, στη βλάστηση, τιβιστός σπανίων ειδών χλωρίδας και πανύδας. Ποιος το πλούτευ που ήταν έτσι, «μεγαλιάδες», το σύνορο Αρκαδίας - Ασκανίας; Έπιλεμνο με φαράγγια, γλαυκωρυζιένο με ιστορικά χωράφια (κάποια από τα ερωφόρεα της Ελλάδας), που γαντζώνονται σε ράχες, ισαρρωπούν σε χαράδρες, απομονώνεται ειδών και χρόνια από τα βλέμματα κατοπτρών και πετρωτών... οκεάδων κι απ' τα δικά σου!

Όπτε που φαντάζεσαι την αραιότητα τους. Και αν θες να τα δεις όλα, προ-ετοιμάζεσαι και προνοείς. Τα ταξιδιά στη βρετανική Κυνουρία έγκινα με μεγάλους προσβούτες. Και όντων φώτος, θα 'ναι σαν δήλων τη πλάστη να γιορτάζει την επιτολογή σου. Οι κεκλιμένες πεζόδυλες που στολίζονται με ελιές και κυπαρίσσια, οι σηραπιδίες, οι ροδοκυνίες και οι αιγυθυμιαίς που κάνουν πο δραματικό το βήμα μεγαλωπρής υπερβέρα, τα απίθανα χρώματα και οι μελιούλακες μυρκαδές της ανθοφορίας... Ιώς φταίει που διάλεξες την καλύτερη εισιτή. Ιως, αυλά, η Αρκαδία να 'χει βαλθεί να δικαιώνεται τον τίτλο της «αραιότερης» της Πελοποννήσου. Να μείνεις ηπιόχος. Να μην έχεις τα καριά αμφιβολία.

ΣΤΟΝ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΡΓΟΛΙΚΟΥ

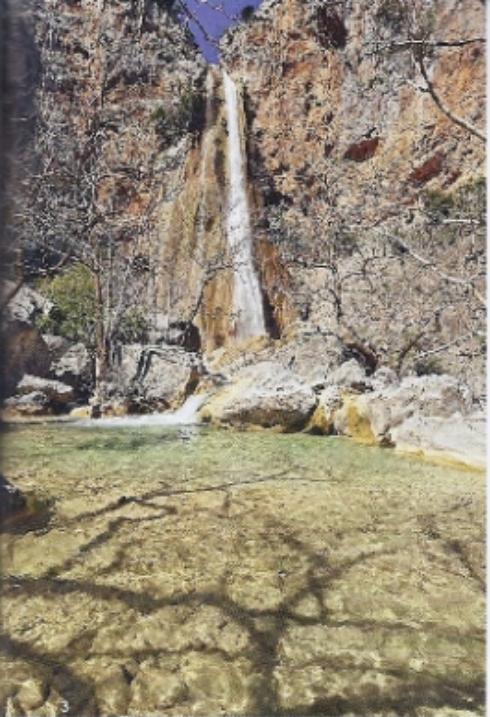
Τρεις οι βασικές διαδρομές και είναι έξι θέρες. Μία πορφαλική υπαν αγκαλιά του Αργολικού. Μία μέσα και γύρω απ' τα Τσακαλικά χωράδι - στην καρδιά του Ηρακλείου. Η φίλη διακλαδίζεται στη θαυματερής φωτισμωνιάς Καστροποχώρια - δικαίως επονομαζόμενη και ως «Πίλιο της Αρκαδίας». Κάθε φορά σε κάνει να αναδευτείς την κατάταξη των προτυπωτικών σου, να προσθέτεις αστεράκια διαμορφώματος υλούνται και περιούσια μεριά. Θα συντηθίσεις...

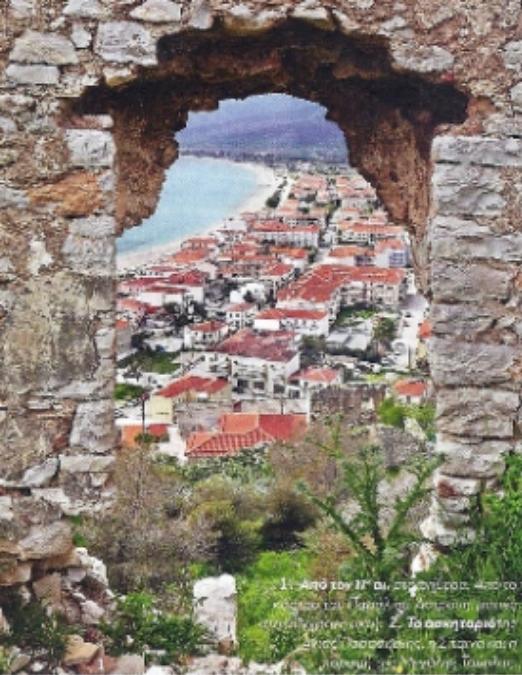

1. Γλυπτό από την έκουλη του Ηρακλείου που απεικονίζει Μάντη ή θεότητα.

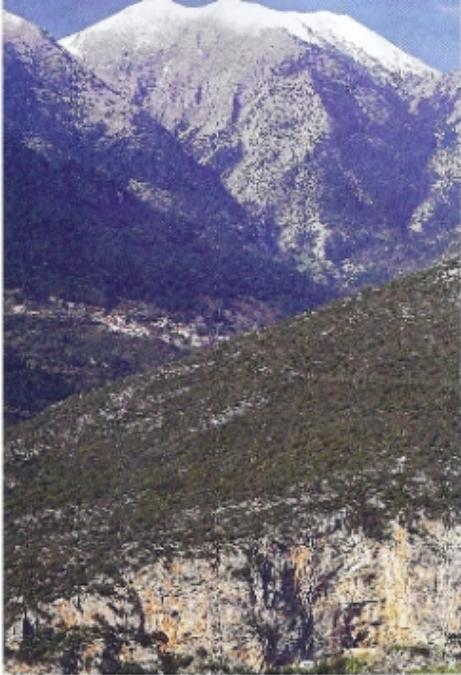
2. Ο μεσογειωμένος Μάλος οικανάντα που περιβάλλει την πετράλι. 3. Δεν φαντάζεσαι θύμιμος ο βούνος της Λεπτούς στην πετράλι. 4. Η Κυνουρία η αντανάκληση της θάλασσας της. 5. Το μεσαϊκό δάσος με νοστικές μένου και υπέλειψη.

1. Από τον 11^ο αι. πετρόφραγμα στην παραλία του Πατσιά στην Κέντρη της Εύβοιας οπού η Ταβαρόπεια έχει διαστριθεί, και τα νεκρά πάταγανα την παραλία, για να μην τακτικά.

λυρθεί μόνον το κεντρικό της τμήμα), ενώ ακόμα λιγότερα μπορεί να δει ο επικούριος καθώς τα έργα ανδεικνύουν συνεχίζονται. Ευκολότερα μπορεί να εντυπωσιάσει στα λεβήτα των ρωμαϊκών υδραγωγείων (λίγα μέτρα πριν από την είσοδο της μονής) αλλά και στα ενδότερά της, όπου φιλοξενούνται συκ ολίγα από τα αρχαιοκονικά μέλη και αγάλματα της έποιας. Οπότε, ως είβεται, απόλαυσθείτε την θέα του θεού εντός των Αρχαιολογικών Μουσείων Ιψαλέων και Λοφούς.

Μέσω του «Μεσόγειου» ο δρόμος συνεχίζεται ως τη Εγκυρούσα θέρετρο της Κουνουρίας Παρέλιο Λαστρό. Άλλη πιος το σχήμα της χερσονήσου τού έδωσε και η ονομασία και το χώρο. Σήμα κατατείλειν το φρεγκικό *Castello della stella* και το σπειρινό «Νησί» - ο παλιός αιγαίνως σιους ψηφιδωτούς του σκυρομένου λόρο. Και ο φάρος βίπτλα στο εικολοπάκι των Ηρακλίτων Ήλιων, και οι οικίες των αδελφών Ζαφερόπουλων (18^{ος} αι.) ενιές ωρα τεχνών, και η θάλασσα στη λιμνάν, και το 5 χλμ. αμμουδερό σπειρόν που διεγράφουν οι «Πόρτες». Προκυπρία, θεοπράκι και

Ο επαρχιακός δρόμος Τρίπολης - Λοφούς δένει τα Βορινά όρια του ταξιδιού. Οδηγεί στο Καστρί και σπους επειτα «αδελφικούς» οικισμούς που απορούνται στο φαράγγι του Τένου πριν αγγίξει τα παρόλια και απ' τον Αγιο Ανδρέα φιδογγίζεται πάλι προς Πάρνωνα. Αισιά ιρρήγματα. Που λέει ο λόγος; Πατί, αν και τα κιλόμετρα δεν φύγουναν πολλά, οι υψηλές και οι απόσταση από το εκάπιτο περιέλιο εικανίσιμες κάνουν ώιν ειδονειώ δι αφορά. Επίσης, διας άκοπης για το «Άγιον Όρος της Πελοποννήσου» και αφορούν στα μετέωρα μοναστήρια του Λαούσου, κάλιστα θα μπορούσαν να βρουν δικαίωση τα εδώ.

Μονή Λουκούς (κελάρι ώρα) - η πρώτη στάση, μετά τα Κάτω Δολιανά, μια ανάσα μινι από το Μεσόγειο Αστρος. Το μοναστήρι που καταλεγμάνει ων κώνο πατρικών: Θυρεόδωνος και πιθανόν οικοδομήθηκε στη θέση παλαιαρχιστιανικού ναού λεπιτούργει αδιάλειπτα απ' τον 12^ο αι. και συν του άλλους οι παταρούσει την έπαυλη του Ηρόδου του Αττικού. Η γήπεδης συρριζάνει το αντίθετο: Τέλος πάντων,

αυτά τα δύο πάντε πακέτο. Οπως αποκαλύπτουν οι μινοναές, περιοχή συνέκαθεν χαρακτηρίζεται απ' την εύφορη γη, τη βλέστηση και την ποικιλία θηραμάτων - λένε, μάλιστα, πως ήταν

2 εκατ. στρ. αναρίθμιτες βουνοκορφές, κοιλάδες, οροπέδια, ποταμοί και φαράγγια. Δεκάδες κωριά μες στα νερά και στη βλάστηση. Ενα οικολογικό πάρκο είναι ο Πάρνωνας. Άγνο, άγριο, ανεξερεύνητο

γεράπτη ζαρκάδια. Ισως γ' αυτό και ο βαθύτατοςς Αθηναϊός φυλόσοφος, ρήτορας και ευεργέτης των Αιγαίων επένθυσε στην προδύπλουνα έπαυλη του πατέρος του, έξωράζοντας την υιο υδραγωγεία, λουτρά, φυτιδωμά και ένα οικό πολυπλέγες.

20.000 ή μ. μαριούδος (έχει αποκα-

απίστευτης γειτονιές ήδη μαρτύρισαν καλύκαιρι, ενώ οι παραλίες Επραπήγαδο και Αιτογήγανος (βορειότερα) αυτή την εποχή διενίσκουν την καλύτερη ωρίδο.

Ο δρόμος συνεχίζεται ως τη λίμνη Μουσούρι και το συνορεύον Χερονήσο, σαραγγέμενες επλογές των φυσιολάτρων όλα τον χρόνο. Ο λόγος για τους δύο υγροβιότοπους με τα ασφαρίστια και τα υράλιμφα νερά, μπλεγμένα σε έντιμαύθουν καλυψμάνων, άμυνα και καλιπτόδρομων που περιπλέκονται και προσφέρουν μοναδικές εικόνες σε ερδίς - ασφαλές «κατοιδήγιο» σε ιλατκώρα φυτών και δάκιν. Εντόποσται βεβαίως και οι δίκινοι Ναΐγρα, ενώ παράλληλα αποτελούν τημίτοις προστατευόμενες περιοχές των Φορέων Λιακέρηστος Πάρνωνα.

Αιώνιον λόφο του Χερονησίου επιβλέπει την επερχόμενη παραλία «Μύλοι» με των μιούσκρεμιμένο «θαλάσσιο» ανεξίδιμο που μιν κάνει μόσιο ζεχαρίστι. Συνέχεια το Λιμανάκι του Αγίου Ανδρέα, ενώ πιονιώς απ' τους κηταπιστούς δρόμους έπροβλει η παραθύρισια καινότητα των Αρ-

κάδων ομηρευνών το εξέκουσας θέστης Αρκαδικό Χαρίδι.

* * * *

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΑ

Τα αρθίνει διά πτωνιά Αισκούθες τα αουγκάριστα νερά, τα φαράγγια, έχεις για ποιδία σου τις κινισμένες βουνοκορφές του Πάρνωνα. Απ' τον Άγιο Ανδρέα, για αο χλμ., σε συντροφεύει το φαράγγι της Ζαρμπάντοσας, σου κυρίζει μια μακρινή εικόνα από τα κυριά που φωλιδίζουν στις κομπλώπες πτυκές του. Οπουσι ψεάνες στον Πραστό. Και εκεί το ξεχάσεις. Τι λέγαμε πριν για «προτιμήσεις». Ε, ο Πραστός θα είναι πάντα αι' με τηράπτες της λιστας. Πας, πας, πας και ξερνικά, ώστερα αιώνια μια αιώνιου πτηνοφή, φανερόντα. Αργιθεατριά κινισμένη πυργόποτα που σε κοιτούν κατάπια.

Ιστορικό κωριά. Η καρδιά της Τσικνιάς (που πλέον έχει ρίζεισι στο Δεωνίδιο, που διατηρεί τη δική της διάλεκτο, που είναι ένα αυτόνομο κεφαλόποιο από μόνη της). Ενών κάποιο έχει μάλεον «και μια Αγγλίδα» (αντίστοιχο του «πόσα παιδιά έχεις» - «ένα

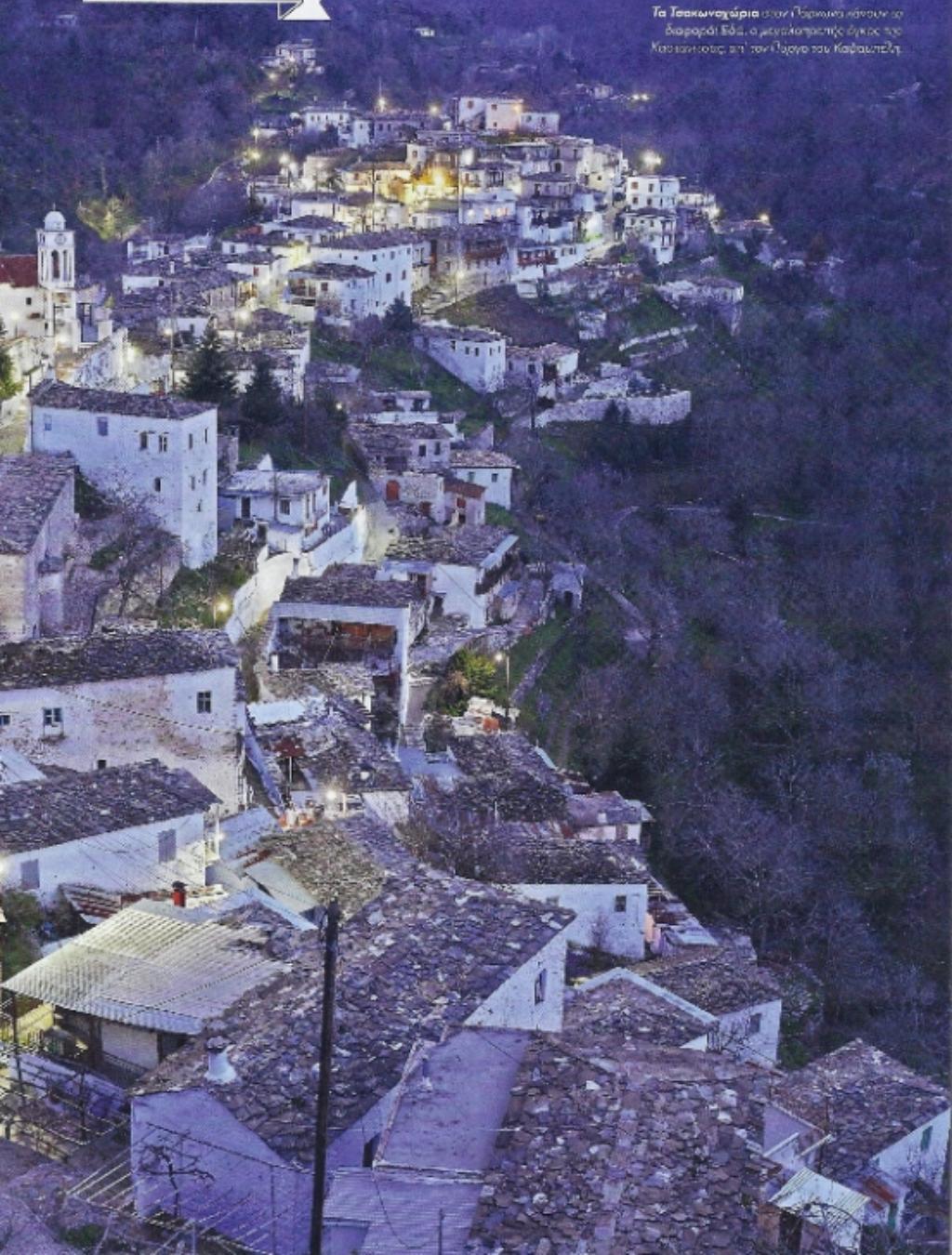
1.Ο Φορέας Διαχείρισης Πάρνωνα
δρασηνάντες δεναρίστες (ιωα) στον
αγρότες Μουσείο 2. Το υδραγωγείο
της έποισης του Ηρακλίου 3. Σάρωσαν
την παρέστηση η διαμεταδομή εικόνας της
Μολεβής είναι μια από τις 70 εικόνες που
ζωγράφισε ο Ταπεζογένετης Λουκός.

και μια κιόρο»). Από τον Μεσαίωνα μέχρι τους προεπαναστατικούς χρόνους το κωριά ήταν πολυάριθμο. Τι κωριά βιάσαδη; 8.000 ψυκές μετρούσε όταν η Αθήνα έπτωσε τις 1.500. Εποι μαθαίνεις απ' τον Μιχάλη Τσαγκούρη, νυν κάτιον Αγίου Ανδρέα, πρώην Πραστόπη - μορφή που αισκούθεισαν στα σύναλο τους οι κωριανοί. Πλούσιοι έμποροι και ναυτικοί οι περιοδικοί, προκινούν τον τόπο τους με φροντισμένες εκκλησιές οι οποιαίς με «πλάκες Μαλεβήδος», με επιβλητικά γλόριφα αρχοντικά «16 μ. απίστα», με καρμποναριά και πλατείες που με στη μοναδική τους μαρτυρίαν ζεινάντραπα τη λάμψη του παρελθόντος.

Το 1826 το κωριά μπήκε στο σπόχαστρο του Ιμπραϊμ. Ερημώθηκε εν μια νυκτί. Οι Πραστώπτες κατέφυγαν στο Δεωνίδιο, «τον οίγουρο τόπο» του ►

ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑ

Τα Τσοκωνοχώρια στην Πάρκανα λανσάνε το διαφανές ήλιο, ο μεγαλοπρεπής δύρκος που Κατακατέβει από την Όροφο των Καθαρίτη.

Θ. Κολοκοτρώνη και έτσι ειώθηκαν και οι ίδιοι, έωσαν και το ιέμπο της επετηνίδης (πυρπολημένης) τους Μητρόπολης. Επιστρέφουν πάντως, κάλε καλεκάρι για το κλήμα, τις εκδηλώσεις, οι οδοιπόροι για το μάρμαστρος μονοπάτι ως την Καστανιά.

Δύσμινοι ώρες; υπαλογίζουν οι ειδικοί. Το ξανατέρεσται και... παίρνει τη δύση σου στο αμάδι. Λεγίνεις πώς το φαράγγι της Μάλες, όπουν συναντάς την επόμενη σου στάση σου... Άλλου ύψους βέβαια, αλλά άντε να διαλέξεις. Είναι ώρας καθίδια η Καιούνια, θα το μεις. Ένας βράχος με αυτιριόμενα απίκια και στα πόδια του να κυλούν δύο ρεματές. Στο ποδό σου μετριού, ο Πόργος του Καφαγιέλη. Βαζαντόνις μεν (έλεγκε το πέρασμα Δακανίδας και Αργολίδας), ρα κράπτους το ύμνημα των Καισανιτσώνών απλαρχηγού που τον συντήρησε στο

μαρμελάδες (κάστανα) και καστανόπαστα, ένα έδεσμα δικής τους «εφερεύαν» που ακόμα γεύεται στα χείλη. Σερβίρουν κι άλλες νοστιμιές, αλλά εις μπο το κάννυνε όζυπα. Ορέξη να 'χεις και όλα θα τα μάθεις. «Τα παλιά χρόνια υπήρχε μόνο ο δρόμος προς Τρίπολη. Περνάματε το Βουνό, προς Βαρβακού και Καριές. Θυράσσεις σε σκύρους ή μέχρις. Μακάρι να σ' έφρισες εδώ το Επιμέρωμα, αυτό σε υπόδια, μα τίκλα τη πινεκίδης προς Πλάτανο...»

Περνάς τη Σίταινα - φημιομένη για τη γειτνίαση της με τη Μεγάλη Τούφλα και τη μεταξύ των σύνθετων μέσων ψωμάρια μονοπατιών. Η αλίθεια είναι πως το καθένα για χάρη ξεχωρίζει. Ο Πλάτανος, για παραδειγμα, για τα νερά του. «Σαν του Πλατάνου το νερό δεν θα βρισκείς ούτε μάρμη, με μια γουλιά δεν θες γιατρό, με δυο θα βρί-

και το μάρνο που τρέπει Ρούμπατι είναι πως ζευγίζεται εξ αριστερών σου. Και ο καταρράκτης δεν είναι μικρός για μή! Πάγαντας! *

* * * *

KΑΒΑΛΑΣ ΤΟ ΛΙΑΖΕΔΟ του βουνού, έχεις το παρόλι Αστρος στο πάτω. Φτάνεις στον πολικόμο. Στον

Αϊ-Γάννη με τις πηγές του, στο συνορεύονταν Κλιόπτρα της Ορίδας, στη μονή Μαλεβίς, που αποικεί μέχι προσκύνημα χάρη στη θευματουργή εικόνα. «55 χρόνια που είμαι εδώ δεν έκει περάσει μέρα χωρίς μάστορα» εκμυστηρεύεται μια μοναχή και, δύτις καταλαβαίνεις, λίγα αιωνεικόνων μεν παλαιότερά της. Βαπτίζει δύρις στα δενδρόβαθρα (740 στρ. χαρακοπριασμένα ως μνημεία της φύσης), τα οποία εξηραντίζονται με διά μαργαρίτες με το που φένεις στον Άγιο Πέτρο. Το εν λόγω κειμελοχώρι είναι γνωστό για τον πήρη του Άγγ και το μονοπάτι που οδηγεί στο καταφύγιο του Πάρνηνα. Είτες, από εδώ μπαρες να καπηφορίσεις στα Καστροπολύρια τον Ελεάτα, την Ορίδα, την Καράτουλα, τη Νέα Χώρα, το Καστρί και τη Μεσόβραχη. Να δεις μες στις καισανιές και στα πλατάνια μια άλλη άποψη της Καινουργίας. Την κρεμάζουν μεν Προσδρόμους να γίνεται «ένα» με τα βράχια, το Ανιό δαλικανά με το ιερό της Αρτέμιδος και την πλατεία-μπαλκόνι στην Τρίπολη. Φουσάδη δεν γίνονται όλες σε μια μέρα. Πάρε ανάσα γιατί τα συμφωνήσαμε: στεδιοτήτης και ψυχρωμιά. Και τον νυν σου στα κλιώματα! @

Η Μονή Λουκούς, η Μαλεβίς, η Παλαιοπαναγιά, η Εορτακούστη. Το Αγιον Όρος φωλιάζει στην Πελοπόννησο και δεν περιορίζεται στον Λούσιο. Ο Πάρνωνας, το όρος του Κρόνου, συντηρεί τη φήμη του ως αερού βουνού»

χρόνια της Τουρκοκρατίας. Από εκεί έκεις, μιν καλούετε θέα. Στις παρυφές του ξεδιπλώνεται ένα 4.500 στρ. κοινωνιούνος που πολιά έδινε μέχρι και 400 ένων κάστανα! Τώρα, για 80 μιλούν οι γνώστες και αν. Αρρώσιουν τα δέντρα, δρυγαν οι κάποιοι, έβανουν και τα αωβετοκάμινα που έκαναν αλπερίδες και ολονυκτίκες. Αιώνις ικαλίες έργαστες μόνο την ιλιτομία απέμεινε. Από τις «νέες» ένας ξενώνος, τρία ταβερνάκια και ένας καφενές μεγάλη υπόθεση για εδώ που βρέθηκε!

Στο «Σταόδη» της Κανωπανίδας Αντωνίου υιούσχουν να ξανάρθεις. Η οικογένειά της σε περιμένει σίσσωμη, να σε φιλέψει από νέρο για να θυμιάψεις.. μέχρι χωρινό μεκάνικαν, ρεβίθια (με κάστανα), καστανοσαλάτα,

σκεκταίρι, διαβάζεις στη βρύση της πλατείας, γιατί αν στο έλεγκο κάποιος στο αυτή, απ' τη βούτη καταρράκτην, πηγών, νεροτριβάνη κ.ά. «εις -κων δεν θα άκουγες τίποτα. Στην έρδο του χωριού, «στο μαντρί αριστερά», ξακινά το μονοπάτι για τον καταρράκτη της Λεπίδας. Κι όλους βρίσκεταις, αλλά αυτές είναι οι πο μεγαλοπρόσος, 15' σου είναις, να μην πας σου είπων (γιατί δε θρεπτεί να βουτάξεις αλόγαλπος στα παγωμένα νερά) και επιτυκάς... τέρματα στα είπων.

Θαυμαστικά. Πόσα να βάλεις. Για τα χώρια των νερών και των βράχων. Για την πρώτη βάρβα που θα συναντήσεις. Για το καλό που σου κάνει μια μέτων εδέρμπολη. Χωρίς οδηγό, 15' δεν το λες, αλλά το μονοπάτι είναι βετό

